

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 364/2014-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ivetty Macejkovej a sudcu Sergeja Kohuta (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti C., zastúpenej Advokátskou kanceláriou B. s. r. o., za ktorú koná advokát R. B., ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti C. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. februára 2014 doručená sťažnosť spoločnosti C. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013 a žiada vydať tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa C. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2013, sp. zn. 7Sži/8/2013, a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý mu predchádzal, porušené bolo.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2013, sp. zn. 7Sži/8/2013, sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi C. náhradu trov právneho zastupovania na účet jeho právneho zástupcu, vrátane DPH, do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ako vyplýva zo sťažnosti sťažovateľa doručenej ústavnému súdu a z jej príloh, sťažovateľ sa v konaní vedenom pred Krajským súdom v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 23 S 73/2013 domáhal proti obci D. (ďalej len „žalovaný“) preskúmania zákonnosti fiktívneho rozhodnutia v konaní o sprístupnenie informácií podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ totiž pred podaním tejto žaloby požiadal žalovaného o sprístupnenie viacerých informácií elektronickou poštou podpísanou zaručeným elektronickým podpisom, avšak žalovaný tejto žiadosti nevyhovel a nereagoval ani na jeho odvolanie doručené žalovanému rovnakým spôsobom. Krajský súd rozhodol o žalobe sťažovateľa rozsudkom č. k. 23 S 73/2013-43 z 19. júna 2013 tak, že fiktívne rozhodnutia žalovaného v oboch stupňoch zrušil, vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie a o trovách konania rozhodol tak, že sťažovateľovi nárok na ich náhradu nepriznal.

Proti výroku o náhrade trov konania rozsudku krajského súdu č. k. 23 S 73/2013-43 z 19. júna 2013 podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013 tak, že rozhodnutie súdu prvého stupňa

v napadnutej časti potvrdil a žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013 nadobudlo právoplatnosť 30. decembra 2013.

Sťažovateľ odôvodnil sťažnosť doručенú ústavnému súdu na porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013 tým, že toto rozhodnutie je arbitrárne a svojvoľné, favorizuje žalovaného na úkor sťažovateľa napriek tomu, že žalovaný sa iba pre vlastnú nečinnosť nevedel oboznámiť so žiadosťou sťažovateľa o sprístupnenie informácie doručenou mu zákonom predpokladaným postupom (elektronickým podaním so zaručeným elektronickým podpisom), pretože si nevytvoril podmienky na prijímanie podaní podpísaných zaručeným elektronickým podpisom. Najvyšší súd si urobil o skutkových okolnostiach veci v odôvodnení svojho rozhodnutia viacero svojvoľných a nelogických záverov, aby vzápätí dospel k potrebe aplikovať na danú vec § 250k ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), hoci viaceré okolnosti aplikáciu tohto ustanovenia vylučovali a boli na ťarchu žalovaného, a nie sťažovateľa. Sťažovateľ poukázal na to, že najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nevzal do úvahy absolútnu pasivitu žalovaného, ktorý si nevytvoril podmienky na prijímanie podaní podpísaných zaručeným elektronickým podpisom, a konštatoval, že sťažovateľom požadované informácie boli prístupné na voľne dostupných internetových stránkach príslušných orgánov verejnej správy, hoci tento názor nemá oporu v obsahu administratívneho spisu, a to, že určitá informácia bola v čase rozhodovania súdu takto prístupná, neznamená, že na internete bola vždy. Pokiaľ najvyšší súd poukázal na to, že sťažovateľ podal svoje žiadosti na neexistujúcu elektronickú adresu žalovaného, odporuje toto jeho zistenie inému jeho konštatovaniu, podľa ktorého medzi starostom žalovaného a sťažovateľom elektronická komunikácia prebehla. Najvyšší súd si zrejme pomýlil e-mailovú adresu žalovaného (ktorá existuje) a emailovú adresu elektronickej podateľne žalovaného (ktorá nebola žalovaným zriadená). Nelogický je podľa názoru sťažovateľa aj záver najvyššieho súdu, podľa ktorého žalovaný

nepoznal a ani poznať nemohol, že sťažovateľ skutočne o poskytnutie informácie žiada, a nemohol poznať ani obsah jeho žiadosti, pričom už len táto skutočnosť je dôvodom hodným osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania. Tento záver neobstojí preto, že žalovanému nič nebránilo počas 11 rokov od účinnosti zákona č. 215/2002 Z. z. o elektronickom podpise a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zabezpečiť si podmienky na čítanie podaní podpísaných zaručeným elektronickým podpisom. Sťažovateľ poukázal ďalej na to, že najvyšší súd sa nedostatočne vysporiadal s jeho argumentáciou poukazujúcou na českú súdnu prax a potrebu eurokonformného výkladu § 250k ods. 1 OSP. Pokiaľ najvyšší súd poukázal na to, že ak by bol sťažovateľ úspešný v konaní o 50 takýchto žalobách, patrila by mu náhrada trov konania 39 650 €, nevedno, ako dospel najvyšší súd k potrebe počítať trovy pre 50 konaní o žalobách sťažovateľa, a nevedno ani to, ako k tejto sume dospel, pričom zo súdneho spisu nemožno zistiť, aké množstvo námahy musel sťažovateľ v tejto veci vynaložiť, pričom navyše sťažovateľ musel uhradiť náklady svojmu právnomu zástupcovi.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto

ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ako vyplýva z petitu sťažnosti, sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013 tým, že toto uznesenie je arbitrárne, je založené na takom výklade aplikovaného ustanovenia (§ 250k ods. 1 OSP), ktoré popiera jeho účel a zmysel, a je navyše vnútorne nekonzistentné.

Najvyšší súd uznesenie sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013 odôvodnil takto:

«Podstatou správneho súdnictva je ochrana práv občanov a právnických osôb, o ktorých sa rozhodovalo v správnom konaní; ide o právny prostriedok, ktorý umožňuje, aby každá osoba, ktorá sa cíti byť rozhodnutím či postupom orgánu verejnej správy poškodená, sa mohla domáhať ochrany svojich porušených alebo ohrozených práv na súde, ako na nezávislom orgáne a aby tak mohla začať konanie, v ktorom správny orgán už nebude mať autoritatívne postavenie, ale bude účastníkom konania s rovnakými právami, ako ten, o koho práva v konaní ide.

Zo spisov vyplýva, že krajský súd napadnutým rozsudkom zrušil fiktívne rozhodnutie žalovaného, doručené žalobcovi 7. apríla 2013, ako aj fiktívne rozhodnutie prvostupňového orgánu, doručené žalobcovi 9. marca 2013 podľa § 250j ods. 2 písm. d) OSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie dôvodiac vydaním fiktívnych rozhodnutí [§18 ods. 3 a § 19 ods. 3 zákona o slobode informácií, ktoré nespĺňajú náležitosti riadne odôvodneného rozhodnutia v zmysle § 47 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov, a preto sú svojou povahou nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov. Výrok o nepriznaní náhrady trov konania v konaní úspešnému žalobcovi odôvodnil dôvodmi hodnými osobitného zreteľa (§ 250k ods. 1 veta tretia OSP).

Účastníci sa proti rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej neodvolali, ale odvolanie proti rozhodnutiu o trovách konania napadol odvolaním žalobca. V dôsledku jeho odvolania musel odvolací súd skúmať, či rozhodnutie súdu prvého stupňa zodpovedá zákonu, teda či súd rozhodol o trovách na základe skutočného stavu veci a či rozhodnutie správne právne zdôvodnil.

Ustanovenie § 250k ods. 1 veta tretia OSP umožňuje súdu, aby v rámci svojho uváženia v medziach tohto zákonného ustanovenia celkom alebo sčasti nepriznal náhradu trov konania úspešnému žalobcovi, ktorému inak náhrada trov konania patrí.

Dôvodom na aplikáciu uvedeného ustanovenia môžu byť len dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré Občiansky súdny poriadok neuvádza, pričom konkrétne dôvody, vzťahujúce sa na ten ktorý konkrétny prípad, ponecháva na úvahu súdu, ktorá však musí mať svoje zhmotnenie v odôvodnení rozhodnutia. Inak povedané z odôvodnenia rozhodnutia súdu, ktorý vo vzťahu k v konaní úspešnému žalobcovi použil tretiu vetu ustanovenia § 250k ods. 1 OSP a nepriznal mu náhradu trov konania, musia byť zrejme dôvody, ktoré súd

k takémuto skôr výnimočnému rozhodnutiu viedli, lebo právo úspešného účastníka na náhradu trov konania je imanentnou súčasťou práva na súdnu ochranu zakotveného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Z uvedeného preto vyplýva, že takéto rozhodnutie súdu nemôže byť založené len na marginálnych dôvodoch.

Zo spisov vyplýva, že súd prvého stupňa detailne rozobral dôvody, ktoré ho k tomuto rozhodnutiu viedli.

Napriek skutočnosti, že rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej je právoplatný a že žalobca vo veci samej v konaní pred súdom prvého stupňa úspech mal, zostala odvolaciemu súdu povinnosť posúdiť existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa, pre ktoré žalobcovi s poukazom na § 250k ods. 1 OSP nepriznal náhradu trov konania. Musel tak postupovať bez ohľadu na dôvody, pre ktoré súd prvého stupňa rozhodol pri použití citovaného zákonného ustanovenia a bez ohľadu na skutočnosť, či rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej, ktorý nadobudol v uvedenej časti právoplatnosť, považuje za vecne správny.

Pri posudzovaní existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa nemohol ponechať bez povšimnutia niekoľko okolností. Odvolací súd zdôrazňuje, že až v súdnom konaní žalobca predložil žiadosť, z ktorej sa žalovaný mohol dozvedieť, ktoré informácie od žalovaného požadoval a až v súdnom konaní bolo zistené, že žalobca požadoval sprístupnenie informácii, ktoré sú verejne prístupné na internetových stránkach príslušných povinných osôb (a ktoré mohli byť dôvodom pre rozhodnutie o neposkytnutí informácií zo strany žalovaného). Žalobca nepostupoval zvyčajným spôsobom s cieľom získať požadované informácie, ale jeho cieľ bol zjavne šikanózny. Šikanózne správanie žalobcu vo vzťahu k žalovanému je doložené nielen skutočnosťou, že neodpovedal na odôvodnenú a ústretovú požiadavku žalovaného, aby oznámil obsah žiadosti spôsobom, ktorý bol žalovanému technicky dostupný, ale ani neprejavil vážny záujem požadované informácie inak získať od príslušných povinných osôb, medzi ktorými žalovaný nebol. Vyplýva to zo skutočnosti, že zhromažďovanie a evidovanie požadovaných informácií nepatrilo do jeho vecnej pôsobnosti. Žalovaný zaslaním svojej žiadosti o informácie na neexistujúcu elektronickú adresu žalovaného sledoval zrejme len cieľ poukázať na neochotu orgánov samosprávy poskytnúť mu informácie (čo nezodpovedalo vykonanému dokazovaniu v uvedenej veci aj vzhľadom na komunikáciu starostu žalovaného so žalobcom a vzhľadom

na nečinnosť žalobcu pri poskytnutí súčinnosti) a z takéhoto jeho konania možno vyvodit' aj cieľ získať na ich úkor zisk, spočívajúci v náhrade trov konania pričom takýto zisk by bol aj podľa názoru odvolacieho súdu neprimeraný vynaloženému úsiliu žalobcu. Samotné distribuovanie žalôb rovnakého textu len na iné adresy obcí (č. l. 23 súdneho spisu) neznamená poskytnutie primeranej právnej pomoci zo strany advokáta, ktorý žalobcu zastupoval. V dôsledku skutočnosti, že žalovaný nepoznal obsah žiadosti, ktorá mu bola zaslaná na neexistujúcu adresu elektronickej podateľne vzbudzuje pochybnosť záver, či konanie o poskytnutie informácií bolo začaté, (pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2013 sp. zn. 7Sži7/2013), a teda či žalobca dostal v skutočnosti kvalitnú právnu pomoc, ak jeho právny zástupca nevykonal potrebné úkony na získanie informácií a ak postupoval nekvalifikovane. Možno dokonca poukázať na skutočnosť, že aj po zrušení fiktívnych rozhodnutí žalovaného bude jeho úlohou v konaní podľa zákona o slobode informácií skúmať, či k začatiu konania naozaj došlo a skúmať dôvod na prípadné zastavenie konania.

Vzhľadom na technické vybavenie žalovaného a technickú nemožnosť, aby prevzal zásielku, obsahujúcu žiadosť o informácie možno právne kroky žalobcu označiť za nedostatočne právne kvalifikované alebo za zneužívanie práva na informácie pri používaní zákona o slobode informácií. Treba zdôrazniť, že zákon o slobode informácií je založený na jednoduchosti a sleduje, aby sa naplnil jeho zmysel a účel, ktorým je poskytovanie informácií a nie vydávanie fiktívnych rozhodnutí, ktoré dosahoval žalobca svojím zvoleným postupom.

Najvyšší súd musel pri posudzovaní okolností hodných osobitného zreteľa prihliadať pri dôvodnosti odvolania žalobcu v časti rozsudku, týkajúceho sa náhrady trov konania na všetky okolnosti konania a musel skúmať skutočný prejav vôle žalobcu, smerujúci k sprístupneniu informácií, aj s prihliadnutím na obsah jeho odvolania, v ktorom žalobca poukazuje na imperatív, ktorý vylučuje možnosť skúmať právny alebo iný dôvod, či záujem, pre ktorý sa informácia podľa zákona o slobode informácií požaduje.

Odvolací súd z hľadiska tejto námietky žalobcu pripomína, že žalovaný a ani súd prvého stupňa neskúmali dôvod, pre ktorý sa informácia požaduje, lebo žalovaný nepoznal a ani poznať nemohol (vzhľadom na správanie sa žalobcu), že žalobca skutočne žiada o poskytnutie informácií a nepoznal a ani poznať nemohol samotný obsah jeho žiadosti.

Táto skutočnosť už samotná postačuje ako dôvod hodný osobitného zreteľa, pre ktorý súd podľa § 250k ods. 1 OSP žalobcovi náhradu trov konania nemusel priznať.

Odvolací súd nehodnotí postup žalobcu, ktorý aj na podanie jednoduchej žiadosti o sprístupnenie informácií splnomocnil advokáta, ani mu nebráni, aby bo v konaní pred žalovaným zastupoval advokát, ale vo vzťahu k uplatnenej náhrade trov konania, možno jeho krok hodnotiť ako neefektívny a trovy konania, ktoré mu vznikli, ako vynaložené neúčelne, lebo žiadosť o poskytnutie informácií nevyžaduje osobitnú právnu formu (aj keď musí byť zaslaná na správnu adresu).

Možno pripomenúť, že žalobca vznikol registráciou na Ministerstve vnútra Slovenskej republiky 8. februára 2013 a už 22. februára 2013 (podľa tvrdenia žalobcu, nakoľko žalovaný tvrdí, že mu email zaslaný nebol) bola doručená emailom žalovanému žiadosť o sprístupnenie informácií, ktorá bola podpísaná zaručeným elektronickým podpisom právneho zástupcu žalobcu. Už samotný fakt, že žalobca v tak krátkom časovom odstupe po svojom vzniku bez využitia svojho petičného práva zvolil na účely podania žiadosti o sprístupnenie informácií advokáta, vyvoláva pochybnosti o skutočnej vôli žalobcu získať informácie podľa zákona o slobode informácií a vyvoláva oprávnené presvedčenie, že žalobca mal pri vynaložení minimálneho úsilia prioritne záujem na náhrade trov konania, ktorých čiastka nie je zanedbateľná, a nie skutočný záujem na sprístupnení informácií, verejne dostupných na oficiálnych webových stránkach príslušných orgánov verejnej správy. Námietka žalobcu, že ho nemožno nútiť, aby informácie získaval pokútne na internetových stránkach sa preto prieči nielen obsahu vykonaného dokazovania, ale je v rozpore s jeho vlastnou filozofiou, v rámci ktorej presadzuje elektronickú komunikáciu s orgánmi verejnej správy nad rámec ich zákonných povinností, ale aj mimo ich technického vybavenia.

Pokiaľ žalobca vo svojom odvolaní argumentuje nálezom Ústavného súdu Českej republiky zo 14. septembra 2011 sp. zn. I. ÚS 3698/10, (ktorým skutočne ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovel a neodmietol ju, ako to nesprávne v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval krajský súd), treba uviesť, že odkaz na rozhodnutie orgánu súdnej ochrany ústavnosti Českej republiky, ktoré nijako súdy Slovenskej republiky nezaväzuje (§ 135 ods. 1 OSP), a teda nemôže byť dôvodom vedúcim k zmene napadnutého rozsudku. Zodpovedá skutočnosti, že slovenský právny systém a český právny systém sú navzájom

veľmi blízke, nie sú však totožné, a preto bez ďalšieho podrobného poznania právneho systému iného štátu rozhodnutie súdov Českej republiky nemožno v praxi súdov Slovenskej republiky automaticky aplikovať ako prameň nášho práva. Pokiaľ aj súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia argumentoval okrem iného aj rozhodnutím Ústavného súdu Českej republiky nemožno mu však tento postup vytýkať, keď z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyvodil len záver o princípe citovaného rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky z hľadiska výroku o náhrade trov konania.

Pokiaľ žalobca v odvolaní poukazoval na rozhodnutie najvyššieho súdu z 9. novembra 2010, sp. zn. 3 Sžf/12/2010, v zmysle ktorého „za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle citovaného ustanovenia OSP nemožno považovať takú skutočnosť, ktorá vo svojej podstate znamená porušenie zákona...“, treba pripomenúť skutočnosť, že ani právoplatný rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým boli zrušené fiktívne rozhodnutia žalovaného nezakladá prekážku, ktorá by odvolaciemu súdu bránila v tejto veci z hľadiska existencie dôvodu hodného osobitného zreteľa skúmať, či došlo k začatiu konania o poskytnutie informácií v danej veci a či následne postup žalovaného znamenal porušenie zákona. Nemožno pritom opomenúť skutočnosť, že aj po zrušení fiktívnych rozhodnutí konanie o poskytnutie informácií nebolo skončené a žalobca vo veci musí konať spôsobom, ktorý zodpovedá zákonu o slobode informácií. Pri takomto postupe mu nemožno dopredu zabrániť, aby v prípade, ak zistí, že konanie riadne začaté nebolo, konanie prípadne aj zastavil. Z odôvodnenia citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu ďalej vyplýva, že najvyšší súd citoval nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 351/09 z 15. decembra 2009, v odôvodnení ktorého ústavný súd okrem iného uvádza aj nasledovné:

„Súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj nárok na náhradu trov konania (napr. I. ÚS 48/05, II. ÚS 272/08). V čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj zákonná úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy). Procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že uplatní svoje

základné právo na súdnu ochranu, neutrpel materiálnu ujmu v dôsledku inštitútu platenia trov konania za predpokladu, že taký účastník konania bol úspešný, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní (m. m. U, ÚS 56/05, IV. ÚS 147/08, II. ÚS 82/09). Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že uvedené právne východiská sa vzťahujú na obe označené práva (IV. ÚS 147/08). Pri rozhodovaní všeobecných súdov o tom, či sú splnené podmienky ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku pre výnimočné nepriznanie (úplné či čiastočné) náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania, je potrebné, aby skutkové okolnosti, v ktorých sa vidí naplnenie dôvodu hodného osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania, boli preukázané, a to zo všetkých aspektov, ktoré sú podľa ustálenej praxe všeobecných súdov relevantné. V opačnom prípade môže dôjsť pri rozhodovaní o náhrade trov konania k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru (II. ÚS 122/09).“

Vychádzajúc z citovaného nálezu ústavného súdu, z ktorého vyplýva možnosť súdov aplikovať ustanovenie § 150 OSP resp. § 250k ods. 1 tretia veta OSP považoval najvyšší súd za preukázané, že súd prvého stupňa nepochybil, keď zhodnotil skutkové okolnosti v ktorých zistil dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania úspešnému žalobcovi, aj keď tieto dôvody odvolací súd zistil aj v ďalších skutkových a právnych okolnostiach, a to napriek skutočnosti, že došlo k zrušeniu fiktívnych rozhodnutí žalovaného.

V dôsledku vyššie uvedených právnych skutočností, by podľa názoru najvyššieho súdu na rozhodnutí súdu prvého stupňa vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania nič nezmenila ani skutočnosť, že by krajský súd vopred oboznámil žalobcu o jeho zámere nepriznať mu pre prípad úspechu v konaní náhradu trov konania, lebo takýmto spôsobom by dopredu prejudikoval svoje rozhodnutie a sponchybnil by tým svoju nezaujatosť v konaní. Námietku, ktorou žalobca poukazoval na túto vadu konania preto označil najvyšší súd za nedôvodnú.

Vo vzťahu k namietanému rozporu s právom Európskej únie a nepriznania nepriameho účinku najvyšší súd uvádza, že v prípade žalobcu nemožno v žiadnom prípade

hovorí o „vytváraní bariér v prístupe k spravodlivosti, ktoré v konečnom dôsledku znemožňujú reálny a efektívny prístup k spravodlivosti, t. j. k súdnemu prieskumu nezákonných rozhodnutí na úseku práva na prístup k informáciám“, keď sám žalobca spôsobom, ktorý sa javí ako účelový, lebo po zistení technickej nemožnosti oboznámiť sa žalovanému s obsahom žiadosti žalobcu si žalobca v skutočnosti sám zabránil prístupu k žiadaným informáciám.

Pri rozhodovaní o náhrade nákladov konania musí pritom súd zohľadňovať samotný účel procesu v správnom súdnictve, ktorým je poskytovanie ochrany porušeným alebo ohrozeným skutočným subjektívnym hmotným právam a právom chráneným záujmom. Súdne konanie nemôže popierať svoje skutočné spoločenské poslanie a nemôže sa stať len nástrojom, slúžiacim na vytváranie ľahkého a neodôvodneného zisku na úkor protistrany, spočívajúceho v zaplatení nákladov za zastúpenie advokátom. Porušením práva na spravodlivý proces podľa článku 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa jej článku 47, preto nie je také rozhodnutie súdu, ktorým súd neprizná účastníkovi náhradu nákladov na zastupovanie advokátom, lebo ich nevyhodnotí ako účelne vynaložené.

Pritom pravidlo, podľa ktorého možno úspešnému účastníkovi priznať len náhradu účelne vynaložených nákladov, sa vzťahuje na akékoľvek náklady konania, teda aj na náklady spojené so zastupovaním advokátom (na odmenu za zastupovanie, paušálnu náhradu hotových výdavkov a náhradu za daň z pridanej hodnoty).

Najvyšší súd navyše pri skúmaní vyváženej záujmu žalobcu o verejne prístupné informácie v porovnaní s jeho záujmom na náhrade trov konania zisťoval výšku náhrady trov konania za predpokladu úspechu žalobcu, ktorá iba pri 50 žalobách predstavuje 39 650 €, pričom podľa vyjadrenia krajského súdu, žalobca podal len v banskobystričskom kraji približne 495 žiadostí o sprístupnenie informácií. Námaha, ktorú musel žalobca na vyvolanie uvedených konaní vynaložiť je pritom v zjavnom nepomere s odmenou, ktorú za uskutočnené advokátske služby požaduje.

Za účelne vynaložené náklady podľa § 142 ods. 1 OSP pritom možno považovať len také náklady, ktoré musel účastník nevyhnutne vynaložiť, aby mohol riadne hájiť svoje porušené alebo ohrozené subjektívne právo na súde. Náklady spojené so zastúpením advokátom tomuto vymedzeniu spravidla zodpovedajú. Tomuto pravidlu však nemožno

prisudzovať absolútne, bezvýnimočnú povahu; môžu sa vyskytovať i situácie, za ktorých náklady spojené so zastúpením advokátom nemožno považovať za nevyhnutné pre riadne uplatňovanie alebo bránenie práva na súde. O taký prípad pôjde najmä v prípade zneužitia práva na zastúpenie advokátom, (pozri aj nález Ústavného súdu Českej republiky z 25. júla 2012 sp. zn. I. ÚS 988/12).

V tejto súvislosti najvyšší súd považuje za dôvodné poznamenať, že zákon o slobode informácií má slúžiť predovšetkým ako nástroj spoločenskej kontroly. Najvyšší súd v žiadnom prípade nepopiera právo žalobcu na informácie, avšak je nevyhnutné, aby toto právo bolo uplatňované efektívne a účelne (nie účelovo), a to nielen vo vzťahu k povinným osobám, ale i vo vzťahu k súdu. V opačnom prípade ide zo strany žiadateľov skôr o zneužívanie práva, kedy je toto právo zámkou pre formalistické a bezúčelné spory.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti najvyšší súd dospel k rovnakému právnomu názoru ako súd prvého stupňa a zistil, že v danom prípade existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré nie je spravodlivé priznať žalobcovi náhradu trov prvostupňového konania, hoci bol v konaní pred súdom prvého stupňa úspešný.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto podľa § 250ja ods. 3 veta druhá OSP a § 219 ods. 1 a 2 OSP napadnutý rozsudok krajského súdu v časti výroku o náhrade trov konania ako vecne správny potvrdil a jeho dôvody považoval za vecne správne.»

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu dospel vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľa o tom, že najvyšší súd dostatočne neodôvodnil svoje rozhodnutie (resp. ho odôvodnil nekonzistentne), k záveru, že táto argumentácia v sťažnosti sťažovateľa neobstojí. Najvyšší súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré sťažovateľ v odvolaní nastolil, a vysvetlil, z akých dôvodov dospel k záveru, že pri rozhodovaní o náhrade trov konania sú naplnené predpoklady pre aplikáciu § 250k ods. 1 poslednej vety OSP, t. j. v čom a z akých dôvodov sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania inak úspešnému žalobcovi (sťažovateľovi). Najvyšší súd neponechal bez povšimnutia odvolacie argumenty sťažovateľa, ktoré majú pre vec podstatný význam, a vysporiadal sa aj s relevantnými rozhodnutiami iných súdov, na ktoré sťažovateľ poukazoval. Odôvodnenie jeho rozhodnutia preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia.

Sťažovateľ vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu ďalej tvrdil, že tento je založený na aplikácii § 250k ods. 1 OSP spôsobom, ktorý popiera jeho účel a zmysel, a to v časti umožňujúcej z dôvodov hodných osobitného zreteľa inak úspešnému žalobcovi náhradu trov konania nepriznať. Sťažovateľ je presvedčený, že dôvody hodné osobitného zreteľa, tak ako ich má na mysli toto ustanovenie, neboli dané predovšetkým preto, že sťažovateľom požadované informácie mu neboli žalovaným poskytnuté pre jeho úplnú pasivitu, ktorá viedla k nevykonaniu technických opatrení umožňujúcich prijímať žiadosti o poskytnutie informácií vo forme, akú použil sťažovateľ.

Podľa § 250k ods. 1 OSP ak mal žalobca úspech celkom alebo sčasti, súd mu proti žalovanému prizná právo na úplnú alebo čiastočnú náhradu trov konania. Ak bolo rozhodnutie správneho orgánu zrušené z dôvodu podľa § 250j ods. 3, súd žalobcovi prizná úplnú náhradu trov konania. Môže tiež rozhodnúť, že sa náhrada trov celkom alebo sčasti neprizná, ak sú na to dôvody hodné osobitného zreteľa.

Ústavný súd považuje rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania za integrálnu súčasť občianskeho súdneho procesu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ako vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu vo veci sťažovateľa, najvyšší súd založil svoje rozhodnutie na celkovom vyhodnotení postupu sťažovateľa pri získavaní informácie od žalovaného, vo vzťahu ku ktorému považoval za významné, že sťažovateľ nereagoval na ústretový prístup žalovaného, aby mu sťažovateľ oznámil svoju požiadavku iným spôsobom, ktorý bude žalovanému technicky dostupný, čo nasvedčuje záveru o tom, že sťažovateľ nemal skutočný záujem na získaní požadovanej informácie.

Ústavný súd sa stotožňuje aj s vymedzením účelu a zmyslu zákona o slobode informácií najvyšším súdom, ktorým je predovšetkým poskytovanie informácií a ktorý je založený na jednoduchosti, ako aj so záverom najvyššieho súdu, podľa ktorého ani konanie o žalobách v správnom súdnictve nemôže popierať svoje skutočné spoločenské poslanie a nemôže sa stať len nástrojom na vytváranie príjmu z náhrady trov konania. Za tejto situácie aj ústavný súd dospieva k záveru, že pri skúmaní vyváženosti záujmu sťažovateľa o prístupnenie informácií a jeho záujmu na náhrade trov konania nemožno konštatovať, že by najvyšší súd aplikoval ustanovenie § 250k ods. 1 OSP v rozpore s jeho účelom a zmyslom, teda toto ustanovenie aplikoval ústavne nekonformným spôsobom a jeho rozhodnutie by preto bolo z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné.

Ústavný súd po preskúmaní dôvodov, ktoré viedli najvyšší súd k potvrdeniu výroku rozhodnutia krajského súdu o nepriznaní náhrady trov konania sťažovateľa, dospel k záveru, že vo veci sťažovateľa nešlo o prípad, v ktorom by najvyšší súd formalistickým postupom umožnil presadenie zrejmej nespravodlivosti. Najvyšší súd, naopak, dôsledne zvažujúc nielen dôvody prvostupňového rozhodnutia, ale aj odvolacie argumenty sťažovateľa, dospel nakoniec k záveru, podľa ktorého skutočnému účelu a zmyslu § 250k ods. 1 OSP zodpovedá v prípade sťažovateľa potvrdenie rozhodnutia súdu prvého stupňa v napadnutom výroku, čím nastolil medzi účastníkmi v otázke trov konania spravodlivú rovnováhu.

Iba to, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu vyjadreným v napadnutom uznesení nestotožňuje, ešte nemôže zakladať splnenie podmienok prijateľnosti jeho sťažnosti.

Za tejto situácie uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sži 8/2013 z 27. novembra 2013 nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy alebo práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2014